

FORSVARSMINISTERIET

NOTAT

København den 6. oktober 2005

DANSKE STYRKERS ROLLE I FORBINDELSE MED DEN BRITISKE AKTION I BASRA DEN 19. SEPTEMBER 2005.

Dette notat er en uddybning af den foreløbige redegørelse vedrørende danske styrkers rolle i forbindelse med den britiske aktion i Basra den 19. september 2005, som forsvarsministeren oversendte den 29. september 2005. Notatet er udarbejdet på baggrund af oplysninger fra Forsvarskommandoen.

En skudepisode den 19. september om formiddagen kl. 1040¹ lokal tid resulterede i, at to britiske soldater blev arresteret og tilbageholdt af det irakiske politi og efterfølgende ført til Al Jameat politistation i Basra. Episoden fandt sted i den engelske brigades ansvarsområde.

Hændelsesforløbet kan overordnet opdeles i to faser. En indledende fase, hvor den geografiske placering af de to britiske soldater bestemmes og området sikres, samt en efterfølgende fase, hvor britiske styrker forhandler om og efterfølgende befrier de tilbageholdte britiske soldater.

Den danske bataljon var kun indsat i den indledende fase.

Den indledende fase

I den indledende fase var den britiske brigade usikker på den aktuelle placering af de to tilbageholdte britiske soldater, hvorfor brigaden iværksatte en beredskabsplan. Det er normal procedure at udarbejde sådanne planer, således at der umiddelbart kan handles i tilfælde af eksempelvis en kidnapning. Beredskabsplanen havde til formål at hindre ukontrolleret trafik til og fra Basra by gennem en indsættelse af enheder under den britiske brigade om indfaldsvejene til Basra by.

Den danske bataljon blev kl. ca. 1130 lokal tid beordret til at iværksætte sin del af beredskabsplanen med henblik på at lokalisere de to savnede britiske soldater, som enten på egen hånd eller kidnappet kunne være på vej ud af Basra by.

¹ Tidsangivelserne i Forsvarsministeriets notat af 29. september er ikke korrekte, hvilket skyldes en omregningsfejl mellem dansk tid og lokal irakisk tid.

Umiddelbart efter etablerede to patruljer fra den danske bataljon kontrolposter ved to udfaldsveje øst for Basra. Kort tid herefter etablerede en tredje dansk patrulje en kontrolpost på hovedvej 6 nord for Al Harta.

Klokken 1230 lokal tid iværksatte den britiske brigade yderligere kontrolposter ved hjælp af britiske styrker udenfor det danske område.

Den danske bataljon er i henhold til magtanvendelsesreglerne bemyndiget til at visitere personer samt undersøge køretøjer for at gennemføre pålagte opgaver, hvilket i denne forbindelse omfattede kontrol med færdslen til og fra Basra by.

Klokken ca. 1430 lokal tid blev operationen afblæst fra britisk side, og den danske bataljon ophævede kontrolposterne. På det tidspunkt var de to britiske soldater blevet lokaliseret i Basra by, idet de formentlig var blevet tilbageholdt af det irakiske politi. Indsatte danske styrker returnerede herefter alle til Camp Danevang.

Der blev fra britisk side etableret luftbåren overvågning af Basra by i hele perioden. I løbet af eftermiddagen observeredes et mindre køretøj forlade Al Jameat politistationen og køre til et hus i det nære nabolag.

Det fremgår af Coalition Provisional Authority (CPA) Order nr. 17 (Revised) der blandt andet regulerer jurisdiktionen for soldater under den multinationale sikringsstyrke i Irak, at koalitions soldater kun kan arresteres eller tilbageholdes af repræsentanter fra afsenderlandet. De irakiske sikkerhedsstyrker havde således ikke mandat til at tilbageholde britiske soldater.

Det er fra britisk side oplyst, at det irakiske indenrigsministerium gav myndighederne i Basra by besked på at udlevere de tilbageholdte britiske soldater, hvilket dog ikke skete.

En forhandlingsdelegation fra den britiske kampgruppe i Basra by blev sendt til Al Jameat politistationen for at forhandle en frigivelse af de britiske tilbageholdte. Dette resulterede i at yderligere seks britiske soldater blev tilbageholdt af det irakiske politi.

Klokken ca. 1500 lokal tid rapporteredes om 150 civile forsamlet foran politistationen, som optrådte aggressivt over for de britiske soldater.

Klokken 1630 lokal tid blev der meldt om civile optøjer foran politistationen. Situationen udviklede sig hurtigt med flere eksplosioner og angreb på de britiske styrker.

Den britiske befrielsesaktion

En mindre sammensat britisk styrke, bestående af to kampvogne fra den britiske kampvogns eskadron, der normalt er underlagt den danske bataljon – men som i denne sammenhæng blev indsat under britisk kommando -, samt 6-8 pansrede køretøjer fra divisionsreserven, blev samlet vest for byen umiddelbart efter, at forhandlingerne var slået fejl, og de yderligere seks britiske soldater var blevet tilbageholdt.

Klokken ca. 2100 lokal tid blev den britiske sammensatte styrke afsendt for at sikre frigivelsen af de otte britiske soldater fra den irakiske politistation.

I mellemtiden var de to oprindeligt tilbageholdte britiske soldater blevet flyttet fra Al Jameat politistationen til et andet sted i Basra by af irakisk politi og formentlig med støtte fra den lokale irakiske militi Jaysh al Mahdi (del af Al Sadr's militi).

Klokken 2200 lokal tid iværksatte briterne en aktion, hvor Al Jameat politistationen blev gennemført og seks af de otte tilbageholdte britiske soldater blev fundet. Eftersøgningen fortsatte efter de resterende to tilbageholdte briter, som lidt senere blev fundet i nabolaget. De to britiske soldater blev blandt andet fundet på baggrund af efterretninger, der var tilgået den danske bataljon og efterfølgende videregivet til den britiske brigade.

På ordre fra den britiske brigade blev den danske bataljons beredskab i løbet af aftenen og natten hævet.

Den danske bataljon var i denne fase varslet af den britiske brigade om at være i beredskab til at yde støtte til briterne, såfremt det blev nødvendigt. I henhold til det danske mandat kan den danske styrke indsættes i hele den britiske brigades ansvarsområde d.v.s. også om nødvendigt i Basra by. Endvidere bemyndiger den danske styrkes magtanvendelsesregler, at bataljonen under anvendelse af mindst mulig magt kunne befri personel fra den multinationale sikringsstyrke udsat for uretmæssig tilbageholdelse.

Den danske bataljon blev dog ikke indsat. Den danske bataljon gik igen på normalt beredskab fra morgenen den 20. september.

Der blev i alt såret 19 britiske soldater i forbindelse med optøjerne i Basra mellem britiske styrker og 200-300 demonstranter. Ingen britiske soldater kom til skade i forbindelse med selve befrielsesaktionen.

Situationen efter den britiske befrielsesaktion

Den danske bataljon vurderer, at en stigning i antallet af vejsidebomber før og efter 19. september mod de multinationale styrker i Basra-provinsen generelt har ført til en skærpelse af situationen i området.

Vedrørende situationen efter den britiske befrielsesaktion den 19. september vurderer den danske bataljon, at der generelt er et godt og positivt forhold til den irakiske befolkning og de irakiske sikkerhedsstyrker. Den danske bataljon har dog oplevet, at visse dele af de irakiske sikkerhedsstyrker, angiveligt på ordre fra guvernøren i Basra, ikke ønsker et samarbejde med den danske bataljon. Episoden den 19. september i Basra har endvidere kunnet mærkes i forhold til den måde irakerne er over for de britiske soldater, der er mindre populære i det danske ansvarsområde.

Forsvarets Efterretningstjeneste vurderer, at forholdet mellem de britiske styrker og al-Sadr's militi har været spændt, siden briterne den 18. september 2005 arresterede to medlemmer af al-Sadr's bevægelse i Basra. Den efterfølgende befrielse af britiske soldater i irakisk varetægt

har betydet en fortsat spændt situation i Basra, særligt mellem briterne og de lokale myndigheder. Situationen i Basra vil formodentlig forblive spændt frem til folkeafstemningen den 15. oktober. På kort sigt har den britiske befrielsesaktion betydet et spændt forhold mellem koalitionen og de lokale myndigheder i Basra-området. Lokalbefolkningen deler imidlertid næppe generelt myndighedernes aktuelle modvilje mod koalitionen. Det er derfor mindre sandsynligt, at koalitionen, herunder danske, styrkers forhold til lokalbefolkningen generelt vil ændres væsentligt.